
THE YEARS 1870–1871 – THE END OF A MAJOR CRISIS IN ROMANIAN POLITICAL LIFE

Iulian PÎNIȘOARĂ

Lecturer PhD, “Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

Abstract: *The years 1870 and 1871 mark the end of a period of political instability that characterized the early years of Carol I's reign. The choice of a German prince was explained by the fact that he was considered the most suitable option to bring balance to Romanian political life, which was dominated by numerous families whose representatives, as descendants of former rulers, were willing to endanger even the recently achieved union between Wallachia and Moldavia in order to satisfy their political ambitions and become rulers—either within the new unified framework or in the old one, with separate political entities. The reign of Alexandru Ioan Cuza had turned into a personal regime, which led liberal and conservative leaders to unite in order to remove him from the throne. The “Monstrous Coalition” succeeded in achieving its objective, and Cuza abdicated. Philip of Flanders, the brother of the King of Belgium, was the first option of Romanian political leaders, but he refused. Pressed for time, Ion C. Brătianu and Ion Bălăceanu identified a new possible replacement for Cuza: Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig von Hohenzollern-Sigmaringen, the future Carol I of Romania. Although he would become the longest-reigning ruler in Romanian history, the beginning of his reign did not offer much hope for such an outcome.*

Keywords: *demonstration, plebiscite, government, conservatives, anti-dynastic, Carol I, Cuza*

**Contact details
of the
author(s):** Mail: iuliandepinisoara@yahoo.com

Accederea lui Carol pe tronul României nu era agreată de întreaga clasă politică. Frațiunea liberală de la Iași condusă de profesorul Nicolae Ionescu era una dintre grupările politice care își exprimau față de noul domnitor. Cezar Boliac era și el un adversar declarat al lui Carol I, folosindu-și ziarul *Trompeta Carpaților* pentru publicarea unor atacuri împotriva domnitorului.¹

Pentru legitimarea noii domnii s-a hotărât organizarea unui referendum. În acest sens, la 30 martie/11 aprilie 1866 a fost emisă o proclamație a Locotenenței Domnești privind organizarea unui

---

¹ Silvia Marton, *La construction politique de la nation. La nation dans les débats du Parlement de la Roumanie (1866-1871)*, Institutul European, Iași 2009, p. 71.

plebiscit prin care se recomanda alegerea lui Carol de Hohenzollern ca domnitor al Principatelor, fapt ce a tensionat și mai mult atmosfera politică. În ziua de 3 aprilie izbucnea la Iași ceea ce s-a numit în istoriografia românească “mișcarea separatistă de la Iași”. O parte a boierimii moldave, dezamăgită de faptul că Iașul pierdea tot mai mult teren în favoarea noii reședințe a țării, urmărea ca la sfârșitul domniei lui Cuza să revină la vechiul statut. Proiectată inițial ca o manifestație publică de susținere a lui Nicolae Rosetti-Roznovanu la o viitoare candidatură la tronul Moldovei, manifestația a degenerat în ciocniri extrem de violente cu forțele de ordine, ciocniri care au fost stopate numai datorită intervenției energice a lui Lascăr Catargiu, care era în acel moment membru al locotenenței domnești care fusese instituită după abdicarea lui Cuza. El ar fi fost cel care a autorizat folosirea de către forțele de ordine a focurilor de armă în timpul intervenției împotriva manifestațiilor.²

Organizarea plebiscitului a reprezentat o sursă suplimentară de tensiuni, mai ales în mediul rural unde Cuza se bucura încă de o mare simpatie datorită reformei agrare care a fost unul dintre obiectivele sale, realizată însă cu prețul unei loviturii de stat. Din acest motiv nici plebiscitul și nici persoana lui Carol nu suscitau un mare interes în rândul populației rurale. Detalii despre organizarea procesului electoral ne sunt oferite de Radu Rosetti. Deși arăta că tatăl său se afla în relații dintre cele mai cordiale cu țărani de pe moșia sa, și deși acesta se ocupase personal și cu cea mai mare atenție de organizarea scrutinului, el și oamenii săi de încredere fiind primii votanți, pentru a oferi un exemplu țărănilor, aceștia nu au fost cuprinși de același entuziasm, numărul participanților fiind extrem de mic față de așteptări. De altfel, Rosetti era convins că atitudinea țărănilor de pe moșia Căiuți nu fusese una singulară la nivel național, apreciind că o parte dintre “voturile patriotice” exprimate nu neapărat împotriva lui Carol, ci în primul rând ca semn de solidaritate față de Cuza, nu au fost calculate ori au fost “transformate” în voturi de susținere a noului domn.³

În afara incidentelor de la Iași cu ocazia plebiscitului au avut loc și alte frământări, de data aceasta în mediul rural. Cuza se bucura încă de o sinceră simpatie în lumea satelor, iar venirea lui Carol pe tronul țării a fost urmată de răspândirea unor zvonuri privind anularea reformelor realizate de către domnitorul unirii. Din acest motiv, în unele județe (Dâmbovița, Râmnicu-Sărat) au izbucnit revolte ale țărănilor. În județul Dâmbovița, locuitorii din comunele Bela, Bezdad, Cornete și Sălcuța evitau să participe la referendum “pentru că au fost încredințați că domnitorul străin le va schimba religia și că, nevoind legea rurală, le va lua-napoi moșiile”⁴.

Și în județul Râmnicu-Sărat au fost propagate zvonuri privind o iminentă revocare a reformei agrare din 1864, lucru relevat și printr-un referat al prefectului județului Râmnicu-Sărat, trimis Ministerului de Interne, referat în care se arată că: “voitorii de rău, inamicii au răspândit printre săteni șgomote că plebiscitul are de scop revocarea legii rurale și reluarea pământului”⁵. Ministerul de Interne trimitea autorităților locale o telegramă prin care le recomanda acestora “exercitați în limitele legilor toată rigoarea în contra celor ce încearcă a compromite liniștea”⁶.

În primele zile ale lunii mai, în vreme ce autoritățile pregăteau sosirea noului principe, în județele din sudul României începea o nouă mișcare țărănească, mișcare cunoscută în istoriografia noastră drept “răscoala grănicerilor”, nume pe care l-a primit datorită faptului că la aceste manifestații au participat țărani care erau și militari în același timp, însărcinați cu paza frontierelor. “Situația era și

² Mihail Polihroniade și Alexandru-Christian Tell, *Domnia lui Carol I, vol I (1866-1877)*, Ed. Vremea, București, 1937, p. 18.

³ Radu Rosetti, *Amintiri din prima tinerețe*, Imprimeria Fundației culturale „Principele Carol”, București 1927, p. 7.

⁴ Ioan Scurtu, *Istoria românilor în timpul celor patru regi. (1866-1947)*, ediția a IV-a revăzută și adăugită, vol. I, Ed. Enciclopedică, București 2011, p. 38.

⁵ Constantin Corbu, *Rolul țărănimii în istoria României (sec.XIX)* Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1992, p. 312.

⁶ *Ibidem*.

mai amenințătoare pentru ordinea publică, datorită faptului că acești grăniceri posedau arme și muniții”⁷. Din acest motiv, Constantin Corbu considera că răscoala grănicerilor a fost cea mai puternică mișcare țărănească până la răscoala țărănească din 1888.

Noi incidente violente au avut loc în timpul alegerilor parlamentare desfășurate între 29 octombrie și 1 noiembrie 1866. Conservatorii s-au organizat în “Comitetul Ordinii” atacându-i în special pe liberalii radicali, în timp ce aceștia din urmă au decis formarea grupării “Amicii Constituțiunii” și au ripostat printr-o campanie identică celei a grupării conservatoare⁸. În aceste condiții de maximă tensiune, în unele localități alegerile au fost marcate de manifestații violente. Așa s-a întâmplat în județul Ilfov, unde Constantin Ghica a fost agresat de țărani.⁹

Ulterior pleca la Bacău, acolo unde aveau loc manifestații antisemite. Brătianu lua măsuri severe dizolvând corpul gărzii naționale din localitate pentru lipsa de reacție, în timpul acestor manifestații¹⁰. Mai mult prefectul județului, Gheorghe Lecca, a fost arestat pentru faptul că organizase manifestațiile antievreiești¹¹. Incidentele antievreiești din Bacău aduceau aminte, după cum aprecia Nicolae Șuțu, de “vremurile cele mai sălbatice ale Evului Mediu” și au dat naștere la “scene de violență, de jaf și de dezordine, care nici măcar n-au fost reprimare”.¹²

Astfel de incidente au fost destul de frecvente în primii ani ai domniei lui Carol I. Ele au fost dublate și de o puternică instabilitate politică, instabilitate care s-a concretizat într-o durată destul de scăzută a guvernelor ce au fost investite în primii ani ai domniei acestuia.

În perioada cuprinsă între începutul domniei lui Carol I și investirea, la 11 martie 1871, a guvernului condus de Lascăr Catargiu care avea să devină primul guvern cu o longevitate respectabilă, România a avut nouă guverne.

Primul guvern pe care l-a numit Carol a fost și cel cu cea mai scurtă durată. A doua zi după sosirea în România, Carol forma primul guvern alături de care urma să lucreze. Guvernul condus de Lascăr Catargiu avea să-și încheie mandatul pe 13 iulie 1866. I-a succedat guvernul condus de Ion Ghica, guvern care a activat între 15 iulie 1866 și 21 februarie 1867. Guvernul următor, condus de Constantin Kretzulescu, a avut și el o existență destul de scurtă, între 1 martie și 5 august 1867. I-a succedat un executiv condus de Ștefan Golescu, cu o durată “apreciabilă” pentru această perioadă. Mandatul acestuia s-a întins între 17 august 1867 și 29 aprilie 1868. Următorul guvern, în fruntea căruia s-a aflat generalul Nicolae Golescu, și el fost membru al locotenenței domnești care a asigurat transferul puterii între Alexandru Ioan Cuza și Carol I, s-a aflat în fruntea țării între 1 mai și 16 noiembrie 1868. Următorul Consiliu de Miniștri al cărui președinte a fost Dimitrie Ghica, s-a remarcat, ca longevitate, prin faptul că a fost cel mai îndelungat mandat pe care l-a exercitat un executiv în primii cinci ani ai domniei lui Carol I, mandat care s-a întins între 16 noiembrie 1868 și 27 ianuarie 1870. A urmat încă un guvern al cărui mandat nu a fost foarte lung, Alexandru Golescu reușind să se mențină în fruntea Consiliului de Miniștri pentru foarte scurt timp între 2 februarie și 18 aprilie 1870. I-a succedat guvernul condus de Manolache Costache Epureanu, guvern care în epocă a fost denumit “cloșca cu pui”, și care a funcționat între 20 aprilie și 14 decembrie 1870.¹³ Ultimul guvern investit înainte de instalarea, pentru cinci ani a guvernului condus de Lascăr Catargiu, a fost un executiv format

⁷ *Ibidem*.

⁸ Ion Mamina, Ion Bulei, *Guverne și guvernări (1866-1916)*, Ed. Silex, București, 1994, p. 17.

⁹ Apostol Stan, *Ion C. Brătianu. Un promotor al liberalismului în România*, Ed. Globus, București 1993, p. 209.

¹⁰ Ion Mamina, Ion Bulei, *op. cit.*, p. 23

¹¹ Apostol Stan, *op. cit.*, p. 209.

¹² Nicolae Șuțu, *Memoriile Principelui Nicolae Șuțu mare logofăt al Moldovei 1798-1871*, traducere din franceză, introducere, note și comentarii de Georgeta Filitti, Ed. Humanitas, București, 2013, p. 373.

¹³ Ion Mamina, Ion Bulei, *op. cit.*, p. 29.

din “nou veniți”, condus de Ion Ghica, al cărui mandat s-a întins între 18 decembrie 1870 și 11 martie 1871.¹⁴

Procedând la fel ca Ion Brătianu care desființase garda națională din Bacău în anul 1866, în ziua de 3/15 iunie 1870 colonelul Racoviță lua și el decizia de a desființa garda națională din Ploiești motivându-și decizia prin faptul că „de mai multe ori a luat parte la demonstrații politice”¹⁵. Un astfel de comportament avea să devină însă o practică recurentă în perioada următoare, cele două partide politice de la noi asumându-și riscuri enorme prin utilizarea unor astfel de practici. Implicarea politică a funcționarilor statului a fost unul dintre motivele pentru care autoritățile publice și implicit statul și-au pierdut, în mod iremediabil, prestigiul în fața cetățenilor.

La scurt timp după desființarea gărzii naționale din Ploiești de către colonelul Racoviță, în oraș avea să izbucnească unul dintre cele mai ciudate evenimente care s-au petrecut în timpul domniei lui Carol I, eveniment ce avea să fie immortalizat și ironizat în scrierile lui Ion Luca Caragiale.

Catalogate în cele mai diverse feluri, de la un registru comic – “avortul conspiratoriu”, la unul infracțional – “atentat” sau “complot”, evenimentele din ziua de 8 august 1870 aveau să rămână cel mai bine cunoscute sub denumirea de “Republica de la Ploiești”.¹⁶ Cu atât mai interesant este faptul că evenimentele de la Ploiești, care aveau drept finalitate înlăturarea principelui și nu neapărat instaurarea unui regim republican, au fost planificate de către liberali cei care își vor aroga multă vreme aducerea lui Carol I pe tronul României.

Evenimentele de la Ploiești au fost relatate de Mariu Theodorian-Carada, nepot al lui Eugeniu Carada, unul dintre cei mai importanți lideri ai liberalilor și unul dintre cei mai implicați în evenimentele de la 8 august 1870. Acesta afirma că „toată lumea cerea detronarea lui Carol”. În realitate “toată lumea” era doar o mica parte a clasei politice, nemulțumită de rolul pe care îl ocupa în viața publică românească a vremii, dar care era destul de vocală și folosea un limbaj extrem de violent, dar fără susținere în rândurile populației. Liderii acestei mișcării au fost, între alții, conform lui Mariu Theodorian-Carada, unchiul său, Eugeniu Carada, Costache Ciocîrlan, Dr. Sergiu. Aceștia organizaseră o tabără la Tecuci, aceasta trebuind să anunțe înlăturarea lui Carol și instituirea unei Locotenențe Domnești și să plece către capitală. Conform planului inițial “revoluția” trebuia declanșată la data de 8 august, însă în ultimul moment s-a solicitat amânarea întregii acțiuni. Știrea privind amânarea planului a fost trimisă atât în județele Olteniei, în cele ale Moldovei, cât și la Ploiești. Totul a fost dat însă peste cap din cauza faptului că Alexandru Candiano-Popescu a decis a lua acțiunea pe cont propriu: “dar Candiano în dorința de a se distinge, a dat drumul răscoalei și a sdrobit-o. În planul stabilit era să vin eu cu o mie de puști acolo. Nici vorbă n’ a fost de republică. Voiam să proclam pe prințul Napoleon Domn și până la sosirea lui, o Locotenență Domnească cu Generalul Nicolae Golescu în frunte”¹⁷. Deși evenimentele din 8 august 1870 sunt cunoscute ca “republica de la Ploiești”, iar

¹⁴ Ibidem, p. 31.

¹⁵ *Memoriile regelui Carol I al României. De un martor ocular. Ediție și prefață de Stelian Neagoe*, Ed. Machiavelli, București, 1995, vol II (1869-1875), p. 104.

¹⁶ Silvia Marton, “*Republica de la Ploiești*” și începuturile parlamentarismului în România, Editura Humanitas, București, 2016, p. 35.

¹⁷ Mariu Theodorian-Carada, *Efemeridele. Însemnări & amintiri*, Tipografia Capitalei, București, 1930, vol I, p. 37-38. Trebuie avut în vedere faptul că unele exagerări privind unanimitatea sentimentelor antimonarhice din textul redat mai sus se datorează faptului că Eugeniu Carada era, probabil, cel mai înverșunat adversar al dinastiei, refuzând să facă parte din Parlament deși fusese ales de mai multe ori, precum și orice altă funcție publică în stat. Din relatările lui M. Theodorian-Carada, unchiul său ar fi recunoscut ulterior că atitudinea antimonarhică a fost o greșeală „azi văd și eu că era greșeală, dar altul era atunci sentimentul general. Toți erau în contra lui Carol. Ar fi fost o mare nenorocire pentru noi, dacă izbuteam să-l detronăm; și izbuteam de sigur, dacă nu făcea Candiano nimic după capul lui”. Cert este faptul că revolta antidinastică fusese foarte bine planificată atât din punct de vedere al numărului celor ce urmau să participe la aceasta, cât și în ceea ce privește dotarea acestora cu arme.

Eugeniu Carada a fost unul dintre cei mai înverșunați antidinastici, nepotul său scria că scopul mișcării nu fusese instaurarea unui sistem republican, ci doar înlocuirea dinastiei de Hohenzollern, lucru ce nu poate fi departe de adevăr, dacă avem în vedere faptul că de aici înainte nu au mai existat manifestații antidinastice de amploare, ci doar obișnuitele atacuri prin presă la adresa domnitorului și apoi regelui Carol.

Candiano-Popescu a prezentat o versiune mai exhaustivă și puțin diferită. Acesta scria că a primit mesajul privind declanșarea mișcării în după amiaza zilei de 7 august. Din complotul de la Ploiești mai făceau parte Radu Stanian, Stan Popescu, Titu Bălăceanu, preotul Ioachimescu și Constantin Grigorescu (acesta a renunțat în cele din urmă să mai participe la mișcare). Conform planului de acțiune, Candiano-Popescu fusese desemnat ca în dimineața zilei de 8 august să se deplaseze în piața orașului și să dea citire unei proclamații ce trebuia să fie prezentată ca fiind primită prin telegraf din capitală, telegramă prin care se anunța înlăturarea domnitorului. Candiano-Popescu era conștient de semnificația unei astfel de acțiuni, de caracterul ilegal și subversiv al mișcării, notând că „punându-ne în afară din lege, cel dintâi agent al administrației avea dreptul să neucidă ca pe niște câini, având pentru fapta sa de asemenea dreptul să primească și o răsplată”.¹⁸

Manifestațiile publice s-au desfășurat în mod pașnic. Intervenția forțelor de ordine a fost însă una brutală. O parte dintre participanții la manifestații au fost arestați. În ciuda unor acuzații destul de grave formulate față de unii dintre cei care au pus la cale aceste revolte, printre care s-au aflat inclusiv Ion Brătianu și Eugeniu Carada, finalmente nici o persoană nu a fost condamnată în legătură cu evenimentele de pe Ploiești.

Republica de la Ploiești a reprezentat un moment prielnic pentru publicarea în presa românească a unor mesaje antidinastice. Astfel *Ghimpele* publica un catren care exprima ideea că domnia lui Carol avea să fie la fel de scurtă precum cea a lui Cuza:

Lăsați dinastia-n pace,
Mortăciunea a trăit
Orice-ați zice, orice-ați face,
Mortăciunea-i pe sfârșit.¹⁹

După cum s-a remarcat de multe ori în istoriografia românească, mișcarea de la Ploiești a avut și o “circumstanță atenuantă”, aceasta fiind reprezentată de conflictul dintre Franța și Prusia. Simpatia pentru Franța îi făcea pe mulți dintre oamenii politici ai vremii să creadă că Prusia nu are nici o șansă de a câștiga războiul izbucnit în iulie 1870. Principele Carol se afla într-o situație foarte delicată, familia sa fiind direct implicată în acest conflict. Pretextul războiului îl reprezentase candidatura fratelui său la tronul Spaniei, neagreată de către Napoleon al III-lea, cel care era considerat drept unul dintre artizanii cei mai importanți ai recunoașterii unirii de la 1859. Era, prin urmare, o datorie de onoare pentru clasa politică de la noi să-și manifeste public simpatia pentru cauza franceză. Nu era însă și o decizie rațională, deoarece Franța a fost zdrobită de armatele prusace și umilită prin încoronarea lui Wilhelm I ca împărat al Germaniei la Versailles. Românii, atât cetățenii de rând cât și clasa politică, erau de partea Franței lui Napoleon. Primul-ministru, Manolache Costache Epureanu, interzicea orice manifestație publică de simpatie pentru Franța, deoarece a considerat că “tindea să se îndrepte împotriva lui Carol”²⁰. Guvernul dispunea, prin circulare adresate prefectilor, instrucțiuni asemănătoare, îndemnându-i la “cea mai deșteaptă privegheare, de a evita orice provocare, dar de a reprimă totodată, cu cea mai mare energie, orice încercare de dezordine”²¹.

¹⁸ Alexandru Candiano-Popescu, *Amintiri din viața-mi (1867-1898)*, Ed Eminescu, București, 1998, p. 67.

¹⁹ Cristian Preda, *Tiranul cu nas mare și cu suflet foarte mic. Lirică politică, sloganuri electorale și versificații satirice de campanie electorală de la 1834 până în zilele noastre*, Editura Polirom, Iași, 2020, p. 78.

²⁰ Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 68.

²¹ *Ibidem*.

Contrar speranțelor întregii clase politice românești Franța a pierdut războiul împotriva Prusiei. Mai mult decât atât, ca umilința Franței să fie totală, Wilhelm a fost încoronat ca împărat al Germaniei în ziua de 18 ianuarie 1871 în Sala Oglinzilor, în Palatul de la Versailles.

În martie 1871 a izbucnit una dintre cele mai ample manifestații antidinastice din România. Sentimentele antidinastice au fost amplificate și de apariția în publicația *Augsburger Allgemeine Zeitung*, în ziua de 15 ianuarie 1871, a unei scrisori adresate de principe unui prieten fictiv, scrisoare prin intermediul căreia critica felul în care clasa politică românească înțelegea să pună în practică una dintre cele mai liberale constituții din Europa.

Înfrângerea Franței și desăvârșirea unității Germaniei au fost percepute ca o înfrângere proprie de către toți românii care susținuseră cauza Franței, fie că era vorba de oameni de rând, fie că era vorba de oameni politici, alimentând sentimentele antigermane.

Atmosfera antigermană a fost amplificată și de apariția ziarului "Românul" din 17 februarie 1871 în chenar negru, în semn de doliu pentru înfrângerea Franței și încoronarea lui Wilhelm I ca împărat al Germaniei tocmai la Versailles, dar și de un nou episod al "concesiunii Strousberg"²². În acest context extrem de tensionat, comunitatea germană din București a organizat o festivitate de aniversare a zilei de naștere a împăratului Wilhelm I (lucru care se întâmpla, de altfel, în fiecare an, așa cum era sărbătorită și ziua de naștere a lui Napoleon al III-lea). Conform versiunii din memoriile regelui, chestionați în legătură cu oportunitatea unei astfel de festivități, primul-ministru, Ion Ghica și prefectul poliției, Simion Mihăilescu "au garantat păstrarea ordinii" (variantă confirmată și de Titu Maiorescu), fiind luate unele măsuri de siguranță, insuficiente însă, așa cum aveau să arate evenimentele.²³

Organizat la sala Slătineanu, banchetul a fost întrerupt de o ploaie de pietre aruncate din stradă de către manifestații adunați în fața clădirii. O parte dintre aceștia au reușit chiar să pătrundă în incinta clădirii și să urce la etajul întâi, acolo unde era serbat evenimentul. La ora 9 aghiotantul principelui, maiorul Schina, îi transmitea acestuia că "tărăboiul se întinde, sute din inși sunt strânși în fața sălii Slătineanu, pe care o bombardează cu pietre; poliția stă nepăsătoare"²⁴. Primul-ministru și prefectul poliției erau însă de negăsit. În tot acest timp numărul manifestațiilor creștea cu fiecare moment. Consulul german Joseph Maria von Radowitz făcea apel la calm, în timp ce "proiectilele" trimise din stradă rănesc o parte dintre participanții la banchet. Clopotele bisericilor din apropiere dau alarma, felinarele se sting iar manifestații încep să strige "Trăiască republica !" și "La palat !"²⁵. Momentul critic fusese atins. Autoritățile au reacționat însă contradictoriu. Generalul Solomon, comandantul trupelor din București a reușit să împrăștie mulțimea care în acel moment încerca să se îndrepte spre palat. Ajuns între timp la fața locului, primul-ministru Ion Ghica încerca să-l convingă pe generalul Solomon să nu ordone intervenția armată, acesta din urmă replicându-i primului-ministru "Demoralizați trupa prin șovăirea d-voastră"²⁶. La miezul nopții, ministrul de externe Calimachi-Catargiu îl conducea pe consulul german la reședința principelui Carol. Generalul Solomon a ordonat „ca soldații să ocupe toate străzile ce duc la palat și chiar palatul; apoi poruncește mulțimii în mijlocul căreia se aflau deputați și membrii ai tuturor partidelor, să se împrăștie. Această somație are efect, după ce țărăboiul a ținut două ore și jumătate"²⁷.

Consulul german îi suspecta pe Ion Ghica și Simion Mihăilescu pentru faptul că ar fi organizat manifestațiile violente de la sala Slătineanu, lucru pe care l-a comunicat personal și Principelui.

²² Ion Mamina, Ion Bulei, *op. cit.*, p. 31-32.

²³ Anastasie Iordache, *Sub zodia Strousberg*, Editura Globus, București, 1991, p. 23.

²⁴ *Memoriile regelui ...*, p. 165.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

Șeful guvernului ajungea la palat în jurul orei 1 noaptea, și prin reacția precipitată a acestuia („E o mare nenorocire !”) și îl convingea pe principe de faptul că, în calitatea sa de prim-ministru, acesta nu avea nici un fel de legătură cu autorii demonstrației, după cum se temuse consulul von Radowitz și chiar el însuși, ci că doar își pierduse cumpătul în fața acestei situații și că nu a avut curajul să intervină energic și să pună capăt complotului. În aceste condiții, Carol îl suspecta în primul rând pe prefectul poliției „care n-avea gânduri curate, a putut face astfel ce a vrut”²⁸.

Însemnările din memoriile regelui, pentru ziua de 10 martie, se încheie astfel: „Pe străzi agitația ține toată noaptea. Situația e neconfortantă: nici minister (guvern), nici poliție. Cu toate acestea nu se produc tulburări mulțumită trupelor garnizoanei”²⁹.

Titu Maiorescu povestea și el incidentele de la sala Slătineanu. Acesta considera că manifestația a fost organizată de studenți, cu „îngăduința” prefectului poliției Simion Mihăilescu. De asemenea, conform versiunii lui Maiorescu, manifestații care au încercat să intre în sala în care avea loc serbarea au fost respinși de participanții la eveniment, „cu reprezentantul Germaniei d. de Radowitz în frunte”³⁰.

Conform versiunii din lucrarea lui Constantin Gane, consulul german fusese cel care l-ar fi chemat la fața locului pe Simion Mihăilescu „căruia îi bătu din picior – amănunt care nu trebuie uitat - și, urcându-se în trăsură lui, merse drept la Palat să se jăluiască lui Vodă”³¹. Chestionat de către domnitor în legătură cu evenimentele de la sala Slătineanu, primul-ministru i-ar fi răspuns că „e prea târziu, și revoluția nu mai poate fi stăpînită”³².

În ceea ce privește „instigatorii” acestor manifestări, dacă domnitorul și consulul german îl considerau vinovat pe Ion Ghica, cei din partidul conservator îi suspectau pe radicali. Aceștia, prin vocea lui I. C. Brătianu, declarau că au încercat să oprească participarea simpatizanților lor la această manifestație, interzicându-le angajaților de la redacția oficiosului radical „Românul” participarea la aceste proteste³³.

Constantin Bacalbașa recunoștea că în vremea aceea exista o atmosferă destul de ostilă principelui însă „la neorânduile de la 11 Martie n`au luat parte decât un număr de școlari și de studenți, la care s`au adăugat oamenii de stradă obicinuiții tuturilor acestor mișcări”³⁴. În ceea ce privește organizatorii mișcării, Bacalbașa își amintește că „partidele politice au aruncat vina unul asupra celuilalt, iar adevărul n`a putut fi precizat nici odată. Adevărul este că oameni din amândouă partidele, cu simpatii franceze, au împins tinerimea asupra germanilor. Atât s`a putut ști cum că cele dintâi întruniri și conciliabilele studențești s`au adunat la școala de medicină a doctorului Davila”³⁵.

O mare parte din vină pentru incidentele de la sala Slătineanu a aparținut, în mod cert, președintelui Consiliului de Miniștri care și-a pierdut firea în vâltoarea evenimentelor, lipsa de reacție a acestuia încurajând manifestările violente. Răspunderea lui Ion Ghica este cu atât mai mare cu cât acesta ocupa concomitent cu funcția de prim-ministru și pe cea de ministru de interne. O altă cauză a amplificării incidentelor o reprezintă tardivitatea intervenției forțelor de ordine, acest fapt fiind pus pe seama simpatiilor la adresa liberalilor radicali pe care le nutrea prefectul poliției Simion Mihăilescu.

Chiar dacă pare paradoxal, incidentele de la sala Slătineanu au condus la întărirea semnificativă a poziției principelui Carol. Amenințând cu abdicarea și predarea puterii în mâinile Locotenenței

²⁸ *Ibidem*, p. 166.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Titu Maiorescu, *Discursuri parlamentare cu priviri asupra dezvoltării politice a României sub domnia lui Carol I*, Editura librăriei Socec & Comp., vol I, București, 1897, p. 33.

³¹ C. Gane, *P. P. Carp și locul său în istoria politică a țării*, vol I, Ed. Ziarului „Universul” București, 1936, p. 140

³² *Ibidem*.

³³ Ap. Stan, *op. cit.*, p. 268.

³⁴ Constantin Bacalbașa, *Bucureștii de altă dată, vol I, (1871-1884)*, Ed. Ziarului „Universul”, București, 1927, p. 14.

³⁵ *Ibidem*.

Domnești și în urma unor dezbateri violente în Camera Deputaților, când reprezentanții fracțiunii libere și independente l-au atacat pe domnitor, acesta a reușit instalarea unui guvern “de ordine” condus de Lascăr Catargiu, cel care reprimase revoltele separatiștilor de la 1866, guvern care avea să se mențină la putere până în anul 1876, perioadă neobișnuit de lungă pentru acea vreme, fapt remarcabil pentru că guvernarea Catargiu a acoperit o perioadă de timp mai mare decât cea în care țara fusese condusă de nouă guverne din momentul venirii principelui Carol pe tron.

Deoarece starea de agitație se menținea în continuare în rândul populației, Carol îi atrăgea atenția prefectului poliției Simion Mihăilescu asupra faptului că îl va considera direct răspunzător pentru orice tulburare a liniștii publice, motiv pentru care acesta și-a dat în cele din urmă demisia³⁶.

Numirea lui Lascăr Catargiu în fruntea noului guvern s-a dovedit a fi o măsură eficientă pentru liniștirea spiritelor. Noul prim-ministru era hotărât să lupte împotriva celor ce puneau în pericol ordinea și liniștea publică, dar și împotriva “licenței” presei. Datorită faptului că se înmulțeau situațiile care generau o reală stare de pericol pentru siguranța publică și chiar și pentru instituțiile statului, Lascăr Catargiu readucea în discuție ideea proclamării stării de asediu³⁷.

Odată cu instalarea guvernului condus de Lascăr Catargiu s-a încheiat perioada de instabilitate politică ce a dominat primii ani ai domniei lui Carol I. Catargiu s-a menținut în fruntea guvernului timp de cinci ani. În 1876 avea să fie înlocuit de Ion C. Brătianu în funcția de președinte al Consiliului de Miniștri. Acesta a condus diverse formule guvernamentale, cu o scurtă pauză, până la începutul anului 1888, rămânând cel mai longeviv șef de guvern din istoria democratică a României. În toată această perioadă a crescut și prestigiul lui Carol. Un rol important în acest sens l-a avut și proclamarea regatului în anul 1881.

---

³⁶ *Memoriile ...*, p. 167.

³⁷ Ap. Stan, *Grupări și curente politice în România între Unire și Independență (1859-1877)*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 334

Bibliografie:

- Bacalbașa, Constantin, *Bucureștii de altă dată, vol I, (1871-1884)*, Ed. Ziarului "Universul", București, 1927
- Candiano-Popescu, Alexandru, *Amintiri din viața-mi (1867-1898)*, Ed. Eminescu, București, 1998
- Corbu, Constantin, *Rolul țărănimii în istoria României (sec.XIX)* Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1992
- Dogaru, Cosmin Ștefan, *Carol I și bipartidismul românesc 1866-1914*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2015
- Gane, C., *P. P. Carp și locul său în istoria politică a țării*, vol I, Ed. Ziarului „Universul” București, 1936
- Iordache, Anastasie, *Sub zodia Strousberg*, Editura Globus, București, 1991
- Maiorescu, Titu, *Discursuri parlamentare cu priviri asupra dezvoltării politice a României sub domnia lui Carol I*, Editura librăriei Socec & Comp., vol I, București, 1897
- Mamina, Ion, Bulei, Ion, *Guverne și guvernanți (1866-1916)*, Ed. Silex, București, 1994
- Marton, Silvia, *La construction politique de la nation. La nation dans les débats du Parlement de la Roumanie (1866-1871)*, Institutul European, Iași 2009
- Marton, Silvia, *"Republica de la Ploiești" și începuturile parlamentarismului în România*, Editura Humanitas, București, 2016
- Memoriile regelui Carol I al României. De un martor ocular. Ediție și prefață de Stelian Neagoe*, Ed. Machiavelli, București, 1995, vol II (1869-1875)
- Polihroniade, Mihail, Tell, Alexandru-Christian, *Domnia lui Carol I, vol I (1866-1877)*, Ed. Vreimea, București, 1937
- Preda, Cristian, *Tiranul cu nas mare și cu suflet foarte mic. Lirică politică, sloganuri electorale și versificații satirice de campanie electorală de la 1834 până în zilele noastre*, Editura Polirom, Iași, 2020
- Rosetti, Radu, *Amintiri din prima tinerețe*, Imprimeria Fundației culturale „Principele Carol”, București 1927
- Scurtu, Ioan, *Istoria românilor în timpul celor patru regi. (1866-1947)*, ediția a IV-a revăzută și adăugită, vol. I, Ed. Enciclopedică, București 2011
- Stan, Apostol, *Grupări și curente politice în România între Unire și Independență (1859-1877)*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979
- Stan, Apostol, *Ion C. Brătianu. Un promotor al liberalismului în România*, Ed. Globus, București 1993
- Suțu, Nicolae, *Memoriile Principelui Nicolae Șuțu mare logofăt al Moldovei 1798-1871*, traducere din franceză, introducere, note și comentarii de Georgeta Filitti, Ed. Humanitas, București, 2013
- Theodorian-Carada, Mariu, *Efemeridele. Însemnări & amintiri*, Tipografia Capitalei, București, 1930